

9.6.2020

Valtiokonttori**Valtiovarainministeriön kannanotto vuoden 2019 tilinpäätöksestä**

Valtiovarainministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n mukaisen perustellun kannanottonsa Valtiokonttorin vuoden 2019 tilinpäätöksestä.

Tilinpäätöskannanoton perustana ovat viraston tilinpäätös, joka sisältää toimintakertomuksen, sekä siitä annettu valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus.

Ministeriön yleisarvio Valtiokonttorin tuloksellisuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta on hyvä¹. Erityisen myönteistä kehitys oli seuraavissa tehtävissä:

- Rahoitustoimialan suunnitelmallinen ICT-kehittäminen käynnistyi tiekartan mukaisesti ja velanhallinnan kehityssuunnitelma valmistui.
- Korvauspalvelujen digitalisoinnissa siirryttiin teknisten edellytysten luomisesta itse prosessien digitalisointiin ja automaatioon. Tämä näkyy myös käsittelyaikojen myönteisessä kehityksessä.
- Valtion tiedolla johtamisen edellytyksiä rakennettiin määrätietoisesti sekä Tietokiri- että Kuntatalouden tietopalvelu-hankkeissa.
- Valtiokonttorin rooli konsernitoimijoiden yhteistyössä oli aktiivinen.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa ei ollut Valtiokonttorille huomautettavaa. Vuosiyhteenvedossa esiin otetut kehittämistarpeet on mainittu kannanoton kohdassa 3.

1 Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Valtiokonttorin tuloksellisuus on kehittynyt viime vuosina hyvin. Talous on pysynyt tasapainossa. Asiakastyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla.

Talous- ja henkilöstöhallinnon työmäärän osuus virastoissa on pienentynyt ja asetetut tavoitteet on jopa ylitetty. Kirjanpitoyksiköiden tilinpäätösten taloudellisuustietojen oikeellisuutta ja riittävyttä sekä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon työmäärää koskevat tavoitteet on ylitetty. Tämä on toteutettu Valtiokonttorin antamien taloushallintoa koskevien määräysten, ohjeiden ja ohjauksen sekä prosessikehityksen avulla.

Velanhallinnan tulokselle asetettua tavoitetta ei ole saavutettu viimeisenä kahdena vuotena.

Korvauspalveluissa asiakaspalaute on ollut hyvää ja käsittelyaikoja on saatu lyhennettyä. Myös palvelujen digitalisointi ja sähköisen asiointin kehittäminen on edennyt suunnitellusti. Laskuautomaatio on edennyt tavoitteita hitaammin.

¹ Asteikko: erinomainen / hyvä / tyydyttävä / välttävä / heikko

1.1 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Valtiokonttorin strategiaan perustuvilla vaikuttavuustavoitteilla on tulossopimuksessa määritelty toimenpiteitä, joita arvioiden tavoitteet on pääosin saavutettu. Näitä on tarkemmin arvioitu toiminnallisen tuloksellisuuden ja hankkeiden alakohdissa.

Vaikuttavuuden mittareita oli velanhallinnassa ja taloushallintopalveluissa. Velanhallinnan tulokselle asetettua tavoitetta ei saavutettu. Tilinpäätösten taloudellisuustietojen oikeellisuutta ja riittävyttä koskeva tavoite (>95) ylitettiin, toteuma oli 98,4 prosenttia. Talous- ja henkilöstöhallinnon tuottavuus on parantunut, tätä mittaava työmäärän osuus virastojen henkilötövuosista on edelleen pienentynyt (2,54 prosenttiin) ja oli tavoitetta (2,85) parempi.

Vaikuttavuuden sanalliset tavoitteet liittyivät taloushallintotehtävissä valtion taloudenpidon luotettavuuteen ja valtion taloushallinnon tehokkuuteen, rahoituksen tehtävissä kustannustehokkuuteen ja alhaiseen riskitasoon, velanhallinnassa velanhoidon kustannukseen ja riskienhallintaan sekä korvaustoiminnassa tavoitteet liittyivät digitalisointiin sekä järjestelmien integrointiin. Näihin liittyvät toimenpiteet etenivät pääosin suunnitellusti.

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus

1.2.1 Toiminnallinen tehokkuus

Virasto saavutti tavoitteensa pääosin.

Antolainauksen tehokkuudelle ja vahingonkorvaustoiminnan tuottavuuden mittarit olivat uudistettavina, joten niille ei ollut tulossopimuksessa tavoitteita vuodelle 2019. Maksullisessa toiminnassa tavoiteltiin yli 95 prosentin kustannusvastaavuutta ja tämä saavutettiin, toteuma oli 101 prosenttia.

***Hankkeet: Uudistuneet palvelumme tuottavat asiakkaille enemmän lisäarvoa ja ovat parantaneet tuottavuuttamme merkittävästi
Valtion palveluiden digiloikka on toteutunut***

Valtiokonttori saavutti pääosin tavoitteensa valtiontalouden strategisessa taloustietotuotannossa, valtion konsernilaskennan valmistelussa sekä valtion maksuliikkeen, laskentatoimen ja hankintatoimen ohjauksessa.

Valtiokonttorin palveluiden digitalisointihankkeet ovat edenneet pääosin tavoitteiden mukaisesti. Tulorekisterin käyttöönoton viivästyminen vaikutti myös Valtiokonttorin hankkeen aikatauluun. Kuntien taloustietopalvelu eteni suunnitelmien mukaisesti, mutta muutoksia aiheutui maakunta- ja sote-uudistuksen kariutumisesta. Loppuvuonna 2019 käynnistynyt kokeilu kuntien ja kuntayhtymien talousarvotietojen toimituksista oli onnistunut.

Analyysointi- ja raportointipalvelujen tavoitteet saavutettiin pääosin. Palvelun rakentaminen eteni pääosin suunnitellusti, palvelun tuottaminen asiakasvirastoille on toteutunut hyvin ja asiakasarvot ovat kiitettäviä. Tutkihallintoa.fi-kokonaisuus on selvästi edeltäjänsä visuaalisempi ja käyttäjäystävällisempi. Erityisenä painopistealueena vuonna 2019 ollut analyysointi- ja raportointipalveluihin liittyvä säädösvalmistelu onnistui hyvässä yhteistyössä. Palvelutuotannon edellyttämän dokumentaation aikaisempi valmistelu olisi kuitenkin helpottanut valmistelua.

Hankintojen digitalisointi -ohjelman (Handi) sovitut tehtävät ovat toteutuneet suunnitellusti ja ohjelma on saatu päätökseen vuoden 2020 maaliskuussa. Valtiokonttori vastasi useista kehittämisprojekteista ohjelmakokonaisuuden aikana, ja sillä on ollut keskeinen rooli sekä laajan ohjelmakokonaisuuden läpiviennissä että hankkeen tavoitteiden saavuttamisessa.

Suomi.fi-maksut-palvelun markkinointia on tehty suunnitelman mukaisesti. Palvelun käyttäjien määrä lisääntyi, käyttäjinä on 65 organisaatiota.

Hankkeet: Valtion rahoituspalvelut toimivat laadukkaasti kaikissa olosuhteissa

Rahoitustoimiala on hoitanut budjettitalouden varainhankintaan ja velan korkoriskin hallintaan liittyvät tehtävät laadittua varainhankinta- ja korkoriskistrategiaa noudattaen ja jatkanut työtä velanhallinnan toimintavarmuuden tukemiseksi. Velanhallinnan kehityssuunnitelma ja kokonaisarkkitehtuurikuvaus valmistuivat pohjaksi toiminnan edelleen kehittämiseksi ja modernisoimiselle. Velanhallinnan toimintavarmuutta parannettiin myös WSS-velanhoitojärjestelmän päivityksellä. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä kehitystyötä velanhallinnan operatiivisten riskien minimoimiseksi.

Rahoitustoimiala jatkoi sovitun mukaisesti velanhallinnan riskienhallinnan ja raportoinnin kehittämistä finanssialan standardeja vastaaviksi. Siirtyminen kaksisuuntaisiin CSA-sopimuksiin johdannaistoiminnassa eteni ja työ jatkuu vuonna 2020.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä Valtiokonttorin laina- ja takauksen hallinnoinnissa toteuttamia toimenpiteitä, joilla minimoidaan luotto- ja takaus tappioita. Euromääräisesti merkittävimpänä osa-alueena ovat valtion rahoittamiin vuokratiloyhteisöihin liittyvät tervehdyttämistoimet ja rahoitusjärjestelyt, joiden merkitys on korostunut, kun väestöltään vähenevillä alueilla sijaitsevien kiinteistöjen käyttöastevajeet ovat lisääntyneet.

Antolainauttoiminnossa käynnistettiin vakuushallintajärjestelmän uudistaminen. Valtiovarainministeriö pitää uudistusta riskienhallinnan kehittämisen kannalta tärkeänä, koska vakuushallinnan piiriin saadaan suorien lainojen lisäksi myös merkittävästi kasvanut takaukanta. Valtion riskiaseman nykyistä paremmaksi arvioimiseksi tärkeää on, että järjestelmä uudistus mahdollistaa jatkossa vakuusarvolaskennan laajentamisen myös takausvastuisiin.

Valtion koko takaus- ja takuukannan neljännesvuosiraportointi on hoidettu hyvin ja sitä on jatkokehitetty valtiovarainministeriön antamien linjausten mukaisesti. Raportti on valtiotasoisien takausasematilanteen yhteismitallisen seurannan kannalta merkittävä.

Valtion maksuliikkeen ja laskujenvälityksen operaattoripalveluiden kilpailutuksessa, maksuliikkeen ja laskujenvälityksen jatkuvassa toiminnassa sekä riskienhallinta- ja jatkuvuussuunnittelussa tavoitteet saavutettiin ministeriön näkemyksen mukaan osittain.

1.2.2 Tuotokset ja laadunhallinta

Virasto saavutti tavoitteensa osittain.

Valtion taloushallinnon automatisoinnissa tavoitteita ei saavutettu. Jo tulosopimuksessa oli todettu Handi-palvelun käyttöönottoaikataulun vaikuttavan tähän, sillä pois jääviä prosesseja ei ole ollut tarkoituksenmukaista kehittää. Au-

tomatisointia hyödyntäen käsiteltyjen laskujen osuus oli 19 prosenttia, se pieneni edellisvuodesta ja oli kaukana 53 prosentin tavoitteesta. Myyntilaskuissa verkkolaskujen osuus oli 34 prosenttia, se jäi hieman 36 prosentin tavoitteesta.

Asiakastyytyväisyystavoite (yleisarvosanojen keskiarvo 8) toteutui, keskiarvo oli 8,5 kuten edellisvuonna.

Tapaturmakorvausten ja rikosvahinkokorvausten käsittelyajoissa päästiin tavoitteita selvästi parempiin tuloksiin, mutta elinkoron oikaisuisissa käsittelyaika jäi alle tavoitteen. Vahingonkorvaustoiminnan digitalisaatioaste oli 66 prosenttia, parannusta edellisvuodesta oli huomattavasti, vaikka tavoitteesta (75 prosenttia) jäätin.

1.2.3 Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Virasto saavutti tavoitteensa osittain.

Työtyytyväisyysindeksit olivat edellisvuoden lailla hyvällä tasolla, vaikka tavoitetta ei saavutettu kuin uudessa työyhteisöindeksissä (3,91). Eniten tavoitteesta jäätin johtajuusindeksissä, jossa tavoite oli 3,7 ja toteuma 3,54 mutta joka kuitenkin parani hieman edellisvuodesta. Sairauspoissaoloja on saatu vähennettyä edellisvuoden 8,5 päivästä 8,3 päivään henkilötyövuotta kohti, mutta tavoitetta 8 päivää ei ihan saavutettu.

1.3 Muut asiat

Valtiokonttori kävi läpi useita ICT-järjestelmiin liittyviä muutoksia, mutta pystyi kuitenkin hoitamaan perustehtävänsä. On nähtävissä, että tehdyt toimenpiteet edesauttavat jatkossa toiminnan kehittymistä.

Valtiokonttori on jo useana vuonna raportoinut tilinpäätöksessään yhteiskunta-vastuusta. Tämä pidentää toimintakertomusta mutta tuottaa ansiokkaasti tietoa viraston roolista kestäväen kehityksen eri osa-alueilla.

2 Käytettyjen tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvas-tuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Valtiokonttorin tuloksellisuuden raportointi on asianmukaista, tulossopimuksen tavoitteiden toteumat on raportoitu kattavasti. Lisäksi on tuotettu seurantatietoa eri tehtäväalueiden kustannusten ja työpanosten kehityksestä. Tulossopimuksessa on runsaasti vaikuttavuustavoitteita, joita on kuvattu toimenpiteinä tai hankkeina. Raportointi näistä on usein tekemisten kuvailua, eivätkä aikaansaannokset aina tule riittävästi esiin.

3 Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Analysointi ja raportointipalvelussa tulee jatkossa kiinnittää huomiota erityisesti skaalattavien hyötyjen tunnistamiseen ja toteuttamiseen. Tutkihallintoa.fi-palvelussa tulee varmistaa, että palvelu sisältää asiakasnäkökulmasta oikeat ja riittävät tiedot. Valmistelua tulee vahvistaa erityisesti tietojohtamisen toimintatapojen ja kulttuurin vahvistamisessa valtionhallinnossa, joissa jatkossa odotetaan merkittäviä tuloksia.

Antolainauksessa on meneillään olevien tietojärjestelmähankkeiden lisäksi myös jatkossa tarpeita järjestelmien päivityksille ja kehittämiselle sekä suorien antolainojen että takauksien ja korkotukilainojen osalta. Tärkeää on kehittää

myös tehokasta hallinnointia ja vastuisiin liittyvää riskienhallintaa tukevia raportointijärjestelmiä.

Tietojen toimitus kuntien taloustietopalveluun alkaa 2021. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että Valtiokonttori tehostaa viestintää ja tukea kuntien suuntaan, jotta uuden toimintamallin mukainen raportointimalli saadaan käyttöön vuoden 2021 alkuun mennessä.

Valtiontalouden tarkastusviraston vuosiyhteenvedossa on otettu esiin muutamia kehitettäviä asioita: Senaatin lainojen kirjausmenettelyissä ei ollut ongelmia vuonna 2019, mutta valtiovarainministeriö ja Valtiokonttori selvittävät yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa lainanottopalvelujen kirjausmenettelyt, jotta valtion talous olisi konserninäkökulman mukaisesti yhtenäinen.

Toimintakertomuksessa todetut epätarkkuudet ja epä johdonmukaisuudet rahoitustoimialan erien tilinpäätösanalyysissä on syytä jatkossa selkeyttää.

Yli miljoonan euron suuruinen järjestelmätoimittajalle maksettu ennakko on todettu tehdyksi ohjeiden ja määräysten vastaisesti ilman vakuutta. Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan Valtiokonttori on ilmoittanut luopuneensa ennakkomaksumenettelystä.

4 Valtiovarainministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Analysointi- ja raportointipalveluiden tuottamiseen liittyvä hallituksen esitys (HE 20/2020 vp) on annettu eduskunnalle maaliskuussa 2020. Siinä määritellään Valtiokonttorin ja Palkeiden tehtävät ja tiedonsaantioikeudet.

Kuntien taloustietopalvelussa valtiovarainministeriö tukee Valtiokonttorin työtä taloustietojen määrittelystä vastaavan ylläpitoryhmän työskentelyn avulla ja osallistuu kuntatalouden raportointiin liittyvien kysymysten viestintään.

Ministeriössä on meneillään kehittämishanke, jonka tavoitteena on parantaa hallinnonalan tulosoikeuksien ja taloussuunnittelun vaikuttavuutta sekä tehostaa, parantaa ja selkeyttää suunnittelu-, ohjaus- ja seurantaprosesseja.

Kuntaministeri

Sirpa Paatero

Alivaltiosihteeri

Päivi Nerg

Tiedoksi

Valtiovarainministeriö, valtionhallinnon kehittämisosasto
Valtiovarainministeriö, budjettiosasto
Valtiovarainministeriö, rahoitusmarkkinaosasto
Valtiokonttori, tutkiahallinto.fi
Valtiontalouden tarkastusvirasto